

No: 1868 – Menş e Adı

UŞAK KETEN TOHUMU

Tescil Ettiren

UŞAK TİCARET VE SANAYİ ODASI

Bu coğrafi işaret, 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu kapsamında 24.03.2025 tarihinden itibaren korunmak üzere 16.06.2026 tarihinde tescil edilmiştir.

Tescil No	: 1868
Tescil Tarihi	: 16.06.2026
Başvuru No	: C2025/000091
Başvuru Tarihi	: 24.03.2025
Coğrafi İşaretin Adı	: Uşak Keten Tohumu
Ürün / Ürün Grubu	: Keten tohumu / Diğer
Coğrafi İşaretin Türü	: Menşe adı
Tescil Ettiren	: Uşak Ticaret ve Sanayi Odası
Tescil Ettirenin Adresi	: Sarayaltı Mah. Kılcan Cad. No: 1 Merkez UŞAK
Coğrafi Sınır	: Uşak ili
Kullanım Biçimi	: Uşak Keten Tohumu ibaresi ve menşe adı amblemi, ürünün veya ambalajının üzerinde yer alır. Ürünün veya ambalajının üzerinde kullanılmadığında, Uşak Keten Tohumu ibaresi ve menşe adı amblemi işletmede kolayca görülecek şekilde bulundurulur.

Ürünün Tanımı ve Ayırt Edici Özellikleri:

Uşak Keten Tohumu; Latince tür adı *Linum usitatissimum* L. olan bitkilerin tekniğine uygun olarak tohumlarının hasat edilmesi ve kurutulmasıyla elde edilen yağlı tohumlar sınıfında yer alan bir tarım ürünüdür.

Uşak Keten Tohumu; ortalama 5 mm uzunluğunda, yassı ve oval şekilli, parlak görümlü ve pürüzsüz bir yüzeye sahiptir. Renk olarak sarı, kahverengi, kırmızı renk ve tonlarına sahiptir. Keten bitkisinde meyveler kapsül olarak adlandırılır. Bu kapsüller; uçları sivri, uzun konik veya basık fiçi şeklinde olup tohum içerirler. Keten tohumları genelde susam tohumlarına benzer. Tohumların ucu sivri ve parlaktır. Kapsülleri olgunlaştığında ve kurumaya başladığında kahverengiye döner ve bu kapsüller çatlamaya başlar.

Genel itibariyle keten bitkisinin saplarından lif, tohumlarından yağ elde edilir. Liflik ve yağlık tipleri ile tarımı yapılır. Yazlık ve kışlık olarak da ekilebilir. Keten yaprakları sapsız, iğne, mızrak vb. biçimindedir. Çiçekleri genellikle pembe, mor, mavi, eflatun ve beyaz renklidir.

Üründe en iyi verim ve kalite; toprak drenajı iyi, orta bünyeli, organik maddece zengin humuslu, killi-tınlı, tınlı ve alüviyal özelliğe sahip hafif topraklarda gerçekleşir. Uşak Keten Tohumu; ortalama 6 g aralığında bin dane ağırlığına sahiptir. Bu tohumlar, özellikle parlak ve yağlı görünümleriyle dikkat çeker ve el ile dokunulduğunda kayganlık hissi verir.

Uşak ilinde keten bitkisi yetiştiriciliğinin yapıldığı tarım alanlarının özellikle gece ve gündüz sıcaklık farklarının optimum seviyede olması ürünün yağ oranının artmasına yardımcı olur. Uygun yetiştiricilik, iklim ve toprak özellikleri sayesinde Uşak Keten Tohumunda ürün verimi, lif ve yağ oranının yüksek olması sağlanır. Uşak Keten Tohumunda yağ oranı en az %30, protein oranı en az %15 ve lif içeriği ise en az %20'dir. Bu nedenlerle; Uşak Keten Tohumunda, yüksek yağ oranı içeriği ve lif içeriği, ürünün katma değerini, fiyatının yüksek olmasını belirleyen en önemli parametrelerdir.

Uşak Keten Tohumu bu bileşimiyle hem gıda-tarım, hem de diğer endüstriyel alanlarda geniş bir kullanım alanı bulur. Uşak Keten Tohumu genellikle; çeşitli fırıncılık ürünleri, unlu mamuller, tatlılar, keten ezmesi, helva, keten tohumu yağı, gıda takviyesi vb. üretiminde kullanılır. Diğer yaygın kullanım alanları ise dokuma, küspe, boya, reçine, mobilya, kâğıt endüstrisi vb. ile tohumluk olarak kullanılmasıdır.

Uşak Keten Tohumunun bazı fenolojik ve pomolojik özellikleri aşağıda verilmiştir:

- Çimlenme: 7-10 gün
- Vejetatif Büyüme: 20-30 gün
- Çiçeklenme Başlangıcı: 45-60 gün
- Tam Çiçeklenme: 50-70 gün
- Tohum Oluşumu: 60-80 gün
- Tohum Olgunlaşması: 90-110 gün
- Hasat Olgunluğu: 100-120 gün
- Tohum Şekli: Yassı, oval

Üretim Metodu:

Uşak Keten Tohumu üretim metoduna sırasıyla aşağıda yer verilmiştir:

İklim ve Toprak İstekleri: Keten bitkisi, organik madde açısından zengin, hafif killi-tınlı veya tınlı topraklarda, nötr ya da hafif asidik pH seviyelerine sahip topraklarda iyi şekilde yetişir. Yetiştiricilikte iyi drene edilmiş topraklar tercih edilmeli, kök çürüklüğüne karşı su birikmesi önlenmelidir.

İlkbahar aylarında yapılan derin sürüm ve yüzey düzleştirme işlemleri, tohumların çimlenmesi için uygun bir ortam sağlar. İklim açısından serin ve nemli koşulları seven keten bitkisinde, çimlenmede 7-10 °C, büyüme için ise 15-25 °C sıcaklık aralığı ideal sıcaklık değerleridir. Düzenli yağış alan bölgelerde iyi gelişim gösterse de kurak geçen dönemlerde sulama yapılmasına gereksinim duyulur.

Yetiştiricilikte Kullanılan Ekim ve Çoğaltma Yöntemleri: Keten bitkisi, genellikle tohum ile çoğaltılır. Bu yöntemde, tohumlar ekim yapılacak alanın iklim ve toprak koşulları dikkate alınarak tarlaya ekilir. Ekim işlemleri; elle veya mibzer vb. uygun tarım alet ve makineleri kullanılarak gerçekleştirilir. Özellikle mibzer vb. kullanımı sayesinde düzenli bir ekim sağlanır ve tohum israfı en aza indirgenir. Tohumlar, ortalama 2 cm derinliğe ekilir. Daha derine yapılan ekim çimlenmeyi geciktirebilir veya tohumların çimlenmeden çürümesine yol açabilir. Ekim sırasında genellikle; sıra arası mesafe 15-20 cm, sıra üzeri mesafe ise 2-3 cm olarak ayarlanır. Dekar başına ortalama 6 kg kadar tohumluk kullanılır.

Ekim Nöbeti (Rotasyon): Keten bitkisi yetiştiriciliğinde ekim nöbeti uygulaması gereklidir. Aynı tarlaya üst üste keten bitkisi ekimi yapılması, toprağın besin maddelerinin azalmasına, hastalık-zararlı vb. unsurların artmasına neden olabilir. Bu nedenle, keten bitkisi ekiminin ardından toprağı dinlendirmek ve toprak yapısına fayda sağlamak için tahıl, baklagiller vb. ekiminin yapılması uygun olur.

Ekim ve Dikim Zamanı: Keten bitkisi, yazlık ve kışlık olarak yetiştirilebilir. Uşak ilinin iklim ve toprak koşullarında genellikle yazlık ekim tercih edilir. Yazlık ekim için en uygun zaman, mart ve nisan aylarıdır. Ekim öncesinde toprak hazırlığı büyük önem taşır. Sonbaharda yapılan derin sürüm ile toprak havalandırılır ve ilkbaharda yüzey tırmık, diskaro vb. ile düzeltilir.

Gübreleme: Keten bitkisi yetiştiriciliğinde gübreleme uygulamalarının toprak analizi sonuçlarına göre yapılması tavsiye edilir. Bitkinin ihtiyaç duyduğu besin elementleri doğru miktarda ve zamanda verilmelidir.

İlk olarak, ahır veya çiftlik gübresi vb. kullanılarak organik gübreleme yapılması önerilir. Sonbaharda yapılan derin sürüm öncesi gübreleme yapılarak toprağın organik madde içeriği artırılır. Dekar başına 2-3 ton organik gübre kullanımı idealdir.

Kimyasal gübrelemede ise azot, fosfor ve potasyum gibi temel besin elementleri ön plandadır. Tekniğine uygun bir şekilde fosforlu gübreler ekim öncesinde, azotlu gübrelerin ise ekim sırasında veya bitki gelişim döneminde uygulanması tavsiye edilir.

Sulama: Keten bitkisinde, düzenli yağış, serin ve nemli iklim koşulları istenmesine rağmen, Uşak ilinin karasal iklim özellikleri nedeniyle sulama gereksinim duyulabilir. Sulama, özellikle kurak geçen dönemlerde bitkinin gelişimi ve tohum verimi için kritik bir öneme sahiptir. Keten bitkisi, genel itibarıyla suya en çok çimlenme evresinde (mart-nisan aylarında), erken gelişim evresinde (nisan-mayıs aylarında) ve çiçeklenme evresinde (mayıs-haziran aylarında) ihtiyaç duyar. Bu dönemlerde toprağın yeterli nem seviyesine sahip olması, bitkinin büyüme hızını ve tohum verimini doğrudan etkiler. Ekimden hemen sonra yapılan ilk can suyu uygulaması, tohumların düzenli ve hızlı bir şekilde çimlenmesini sağlar. Bitki büyüme döneminde toprak nemi düzenli olarak kontrol edilmeli ve kuruma belirtileri görüldüğünde yeteri kadar sulama yapılması uygun olur. Sulama sıklığı, toprak yapısına, hava koşullarına ve yağış miktarına bağlı olarak değişiklik arz eder. Hafif killi-tınlı topraklar suyu daha uzun süre tutabildiği için sulama aralıkları daha uzun olabilirken, kumlu topraklarda daha sık sulama gerekebilir.

Keten bitkisi yetiştiriciliğinde en ideal sulama yöntemleri; yağmurlama veya damla sulama sistemleridir. Bu yöntemler, suyun eşit bir şekilde dağılmasını ve istenilen şekilde bitkilerin köklerine ulaşmasını sağlar. Özellikle damla sulama, su tasarrufu sağlarken, bitkilerin ihtiyaç duyduğu suyu doğrudan kök bölgesine ulaştırır. Sulama sırasında toprağın suya doymuş hale gelmemesine dikkat edilmesi ve aşırı sulamadan kaçınılması uygun olur. Aşırı sulama, kök çürüklüğü vb. hastalıklara neden olur ve toprakta istenilen besin elementlerinin kaybına yol açabilir. Çiçeklenme ve tohum bağlama dönemlerinde (mayıs ve haziran ayları) su ihtiyacı artar, bu dönemde yeterli ve düzenli sulama yapılması, keten tohumlarının dolgunlaşmasına dolayısıyla ürün kalitesinin iyi olmasına yardımcı

olur. Hasada yakın dönemde (temmuz ayı) sulama azaltılarak bitkinin kuruması istenir ve bu sayede hasat işlemleri kolaylaştırılır. Gün içerisinde sabah erken saatlerde veya akşamüstü yapılan sulama, suyun buharlaşmasını azaltarak daha verimli bir su kullanımına yardımcı olur.

Zirai Mücadele: Keten bitkisi yetiştiriciliğinde zirai mücadele, bitkinin sağlıklı gelişimi ve tohum verimi için önemlidir. Bitki zararlıları ve hastalıklarla mücadelede; entegre mücadele ve çevre dostu yöntemler öncelikli olarak tercih edilmelidir.

Keten tohum kurdu, yaprak bitleri vb. gibi zararlılar ile diğer bitki hastalıkları ile mücadelede; biyolojik mücadele yöntemleri veya gerektiğinde ilgili mevzuata uygun bitki koruma ürünleri kullanılabilir.

Ayrıca toprağın iyi drenajı, toprak sterilizasyonu, uygun münavebe uygulamaları, uygun tohumluk seçimi gibi hususlar zirai mücadelede etkili olabilecek başlıca kültürel önlemlerdir.

Ürün Hasadı ve Hasat Sonrası İşlemler: Ürün hasadına genellikle bitkinin alt yapraklarının sararması ve kapsüllerin renginin kahverengiye dönmesiyle karar verilir. Hasat genellikle tohumların olgunlaşma aşamasına geldiği dönem olan yaz sonu veya sonbahar başında yapılır.

Hasat elle veya makine ile gerçekleştirilir. Elle hasatta; bitkiler köklerinden sökülerek, kesilerek demetler haline getirilir ve kurutulmaya bırakılır. Makine ile hasatta; uygun tarım alet ve ekipmanları, biçerdöver vb. kullanılarak daha hızlı ve verimi yüksek bir şekilde ürün toplanabilir.

Hasat sırasında tohumların dökülmesini önlemek için bitkilerin tam olgunlaşmadan önce hasat edilmesine dikkat edilmelidir. Hasat sonrası ürün, tohumların nem oranının düşürülmesi için kurutulmalıdır. Güneşte kurutma kullanılan en yaygın yöntemdir. Güneşte kurutmada; bitkiler temiz bir zemin, tente, kerevit vb. üzerine serilerek kızılsmanın olmaması için ara sıra ters düz edilmek suretiyle düzenli aralıklarla çevrilir. Ayrıca daha hızlı ve kontrollü bir kurutma için tekniğine uygun olarak modern kurutma teknikleri, örneğin sıcak hava üflemlerli kurutma makineleri ve fırınları vb. kullanılabilir.

Kurutma işlemi tamamlandıktan sonra keten tohumları ayıklanır, elenir ve sınıflandırılır. Ayıklama sırasında yabancı maddeler, istenilmeyen bitki parçaları, kırık ve bozuk tohumlar vb. ayrılır. Elde edilen tohumlar sınıflandırılarak depolanır veya piyasaya arz gönderilir.

Kurutma ve sınıflandırmanın yapılacağı alanın, kullanılan alet ve ekipmanların temiz olması ve ürünlerin herhangi bir kontaminasyona ve bulaşmaya karşı korunması ve kontrol edilmesi önem arz eder.

Depolama ve Muhafaza Koşulları: Uşak Keten Tohumunun; kuru, serin, temiz ve kokulardan arı ortamlarda, depolarda muhafaza edilmesi ürün kalitesinin korunması açısından önemlidir.

Depolama alanı serin, kuru ve iyi havalandırılmış olmalı; istenilmeyen nem, sıcaklık artışı ve haşere vb. riskine karşı önlemler alınmalıdır.

Piyasaya Arz: Uşak Keten Tohumu; dökme olarak ya da gıda ile temasa uygun ambalajlar içerisinde ilgili gıda mevzuatına uygun etiket bilgileri ile tüketiciye arz edilir. Ürünün asgari teknik ve hijyenik koşullarda ambalajlanması sağlanır.

Denetleme:

Denetimler; Uşak Ticaret ve Sanayi Odası koordinatörlüğünde; Uşak Ticaret ve Sanayi Odası, Uşak İl Tarım ve Orman Müdürlüğü ile Uşak Ticaret Borsasının katılımıyla en az 3 kişiden oluşan denetim merci tarafından gerçekleştirilir.

Denetim yılda en az bir kere yapılır. Şikâyet üzerine veya gerekli görülen hallerde ayrıca denetim yapılabilir. Yapılan denetimler; 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu uyarınca raporlanarak her yıl düzenli olarak Uşak Ticaret ve Sanayi Odası tarafından Türk Patent ve Marka Kurumuna sunulur.

Denetime esas kriterlere aşağıda yer verilmektedir:

- Uşak Keten Tohumu ibaresi ve menşe adı amblemi kullanım biçiminin uygunluğu,
- Uşak Keten Tohumu; üretim metodunun uygunluğu,
- Uşak Keten Tohumu; hasadı ve hasat sonrası işlemlerinin uygunluğu,
- Uşak Keten Tohumunun; depolanması, muhafaza koşulları ile piyasaya arzının uygunluğu.

Denetim sırasında tespit edilen uygunsuzluklar ile alınması gerekli tedbirler denetlenen ilgili kişi, kurum veya kuruluşa bildirilir. Denetim merci, kamu kuruluşlarından veya özel kuruluşlardan veya bunlarda görevli uzman gerçek veya tuzel kişilerden denetimin gerçekleştirilmesi sırasında faydalanabilir veya hizmet satın alabilir. Tescil ettiren, hakların korunmasında hukuki sũreeleri yũrutur.